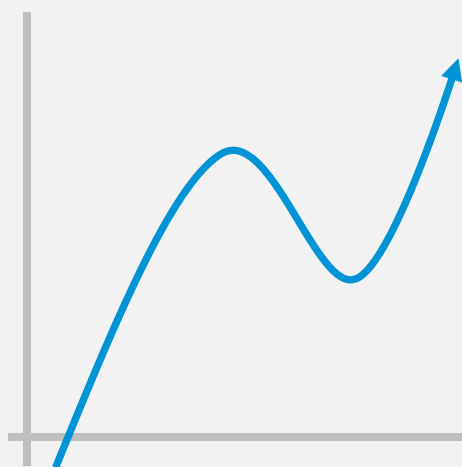

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY
ČESKÉ REPUBLIKY

SPOLEČNÉ ŠETŘENÍ SP ČR A ČNB V NEFINANČNÍCH PODNICÍCH

VÝSLEDKY ZA 1. ČTVRTLETÍ 2023

AUTOŘI: MILAN KLEMPÍŘ, BOHUSLAV ČÍŽEK, ANNA NOVOTNÁ

Zpracováno Svazem průmyslu a dopravy ČR na základě společného šetření
mezi nefinančními podniky Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY
ČESKÉ REPUBLIKY

OBSAH

O ŠETŘENÍ.....	2
SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ.....	3
VÝSLEDKY PODROBNĚ.....	4
1. KONDICE FIREM: POPTÁVKA, ZAKÁZKY A INVESTICE.....	4
2. STABILITA EKONOMIKY A CENA VSTUPŮ PRO FIRMY.....	7
3. VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ FIRMY.....	9
PŘIDEJTE SE K ŠETŘENÍ.....	11

O ŠETŘENÍ

Databázi časových
řad naleznete [ZDE](#)

Pravidelné čtvrtletní šetření SP ČR a ČNB: více než 10letá historie čtvrtletních statistických a analytických výstupů

Unikátní společný projekt: Spolupráce významné mezinárodně uznávané měnové instituce a nejvýznamnějšího zaměstnavatelského Svazu v ČR

Informace od firem: Informace o očekávání, podnikatelském prostředí, faktorech a bariérách atd.

Respondenti: 153 respondentů v šetření za 1. čtvrtletí 2023

Databáze časových řad je dostupná na stránkách ČNB:

http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_SESTAVY?p_strid=ACAA&p_sestuid=&p_lang=CS

Cesta: Databáze časových řad ARAD → Statistická data → Všeobecná ekonomická statistika → Statistická šetření ČNB → Statistické šetření ČNB a SP ČR v nefinančních podnicích

Autoři: Milan Klempíř, Bohuslav Čížek, Anna Novotná

Zpracováno Svazem průmyslu a dopravy ČR na základě společného šetření mezi nefinančními podniky Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

Společné šetření SP ČR a ČNB mapuje situaci v prvním čtvrtletí 2023 a očekávání respondentů zejména pro letošní rok.

Příznivější
očekávání investic
i zakázek

Druhá polovina loňského roku byla poznamenána nejistotami v podobě vysoké míry inflace, vysokých cen energie a zpomalováním ekonomiky, které se podepsaly na obecně negativním sentimentu a propadu poptávky. Řada firem byla na podzim v pozici, kdy se potýkala s vážnými překážkami a odkládala mj. důležité investice.

Šetření ale nyní naznačuje možný obrat a zlepšení situace. Větší míra optimismu ve srovnání se závěrem loňského roku je patrná např. z investičního výhledu firem. Oproti záporné predikci v minulých dvou šetřeních nyní jasně převažují respondenti, kteří očekávají růst namísto poklesu, a to zejména v následujících 12 měsících. Tomuto trendu může pomoci také nabíhající dotační podpora z evropských fondů.

Stabilizace
poptávky

Příznivější je i výhled zakázek. Na rozdíl od minulých šetření, kdy převažovala záporné očekávání, jsou respondenti opatrně optimističtí, především ve výhledu na následujících 6 měsíců. Očekávání však vychází z pozic v minulém roce, kdy byla nedostatečná poptávka brána jako jedna z hlavních bariér podniků. Letošní rok lze zatím hodnotit příznivěji oproti původním očekáváním, byť je výhled do dalších měsíců poznamenán značnými nejistotami.

Přetrvávající
inflační očekávání

Respondenti odhadují nárůst spotřebitelských cen pro roční horizont o 8,66 % a pro 3letý horizont 6,22 %, což je výrazně nad inflačním pásmem. Predikce odrážejí aktuální stav ekonomické nálady, předešlé inflační tlaky a související obavy, nicméně zakořeněné inflační očekávání je varovným signálem pro další vývoj. Byť i dle predikce SP ČR bude míra inflace na začátku příštího roku nižší než uvedené hodnoty, cenové ukotvení ekonomických subjektů za poslední roky může vytvářet další inflační tlaky. S tím souvisí také stále vysoké odhady respondentů k nárůstu cen výrobních vstupů za 1 rok o 9,62 % a výstupů o 8,13 %.

Pokračující nárůst
mezd, rigidní trh
práce

Výše uvedený trend je patrný i z očekávaného **nárůstu nominálních mezd**. Pro letošní rok je dle respondentů očekáván průměrný růst o 5,2 %, v našich predikcích očekáváme nakonec i možnost vyšších hodnot. Dynamika mezd je živena také stávajícím nedostatkem zaměstnanců, byť ne v tak silné míře jako dříve.

Cenová
nestabilita jako
bariéra růstu
firem

Firmy stále považují za svojí **nejzávažnější bariéru nárůst cen materiálů a surovin a ceny energie**. Naléhavost zejména vysokých cen energie jakožto překážek pro podniky je již několik šetření na rekordních úrovních a jedná se o vysoká čísla v celé historii šetření. I přes pokles cen energie na trzích firmy nadále vnímají nestabilitu vývoje a nárůst cen posledních tří let či mezinárodní srovnatelnost. Mezi limity dále zůstávají také vysoké náklady na práci nebo nedostatek kvalifikované pracovní síly. Poslední šetření však ukázala mírné snížení tlaků na trhu práce.

Euro v ČR

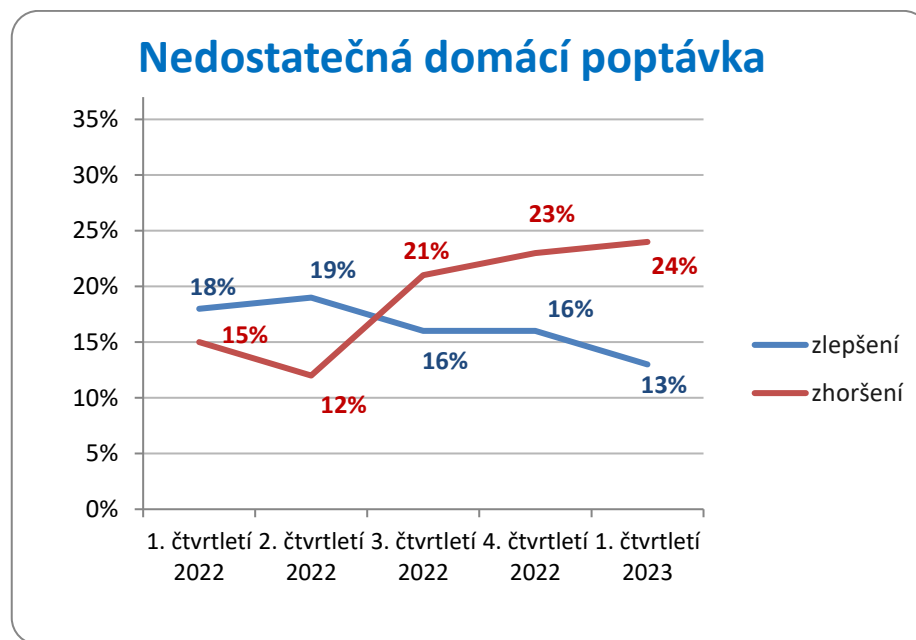
Firmy kvůli absenci **eura**, přestože jsou dodavatelé i odběratelé ze zemí platících eurem klíčoví, musejí svůj zahraniční obchod zajišťovat proti kurzovému riziku. Tyto náklady tak negativně přispívají k řadě ostatních rostoucích položek v rámci vstupů a zbytečně prodražují produkci. Podnikatelé z tohoto důvodu dlouhodobě využívají v části transakcí měnu euro i pro platby mezi rezidenty v ČR.

VÝSLEDKY PODROBNĚ

1. KONDICE FIREM: POPTÁVKA, ZAKÁZKY A INVESTICE

Hodnocení
domácí
poptávky

Ještě v první polovině loňského roku vnímaly firmy domácí poptávku relativně příznivě. V důsledku překážek a nejistot spojených mj. i s vypuknutím války na Ukrajině se ale sentiment spotřebitelů začal snižovat a podniky nyní pociťují výrazné zhoršení situace oproti stavu před rokem.

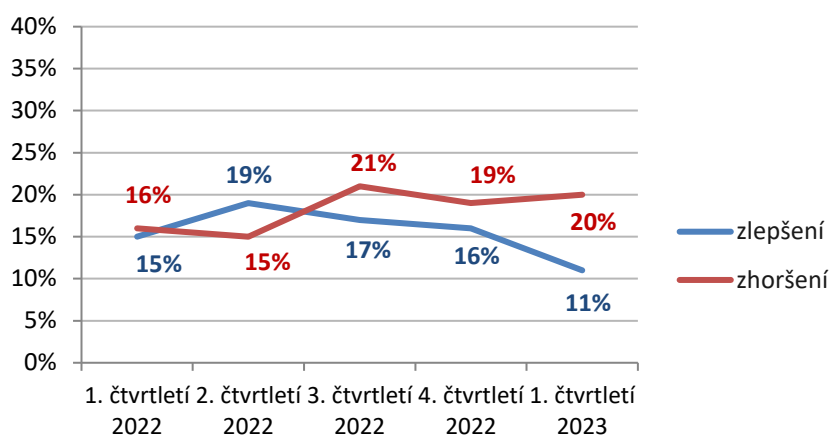
Od poloviny loňského roku dopadaly na spotřebitele stále významněji nejistoty v podobě vysoké míry spotřebitelské inflace (za rok 2022 průměrně o 15,1 %) a s ní spojený výrazný propad reálných mezd, nepříznivé ceny energie nebo vysoké úrokové sazby ČNB, které dolehly na kupní sílu domácností. Tyto překážky vedly k ochlazení poptávky, které trvalo i v prvním čtvrtletí letošního roku. A i když některé indicie jako například očekávání zakázek (viz dále), Index nákupních manažerů nebo konjunkturální průzkumy naznačují opětovné zlepšení spotřebitelského sentimentu v průběhu letošního roku, aktuální poptávka je (oproti situaci před rokem) poměrně slabá. Ochlazující poptávka mimo jiné komplikuje situaci firem, co se týče cenového vývoje, neboť podniky jsou schopny promítnout zvýšené náklady do cen svých finálních produktů v řadě odvětví ve stále menší míře.

Hodnocení
zahraniční
poptávky

Hodnocení zahraniční poptávky jako faktoru růstu oproti předchozímu roku je také převážně negativní v kontextu chlazení růstu řady světových ekonomik. Index nákupních manažerů např. hlásil soustavný pokles nových exportních zakázek vlivem ekonomické nejistoty na klíkových zahraničních trzích.

Aktuální ekonomické výsledky, jako je např. potenciál mírného oživení některých klíkových zahraničních ekonomik, ale také určitá stabilizace cen vstupů řady komodit či velkoobchodních cen energie, mohou nicméně přinášet určitou naději na mírné zlepšení v následujících měsících.

Nedostatečná zahraniční poptávka

Očekávání zakázek

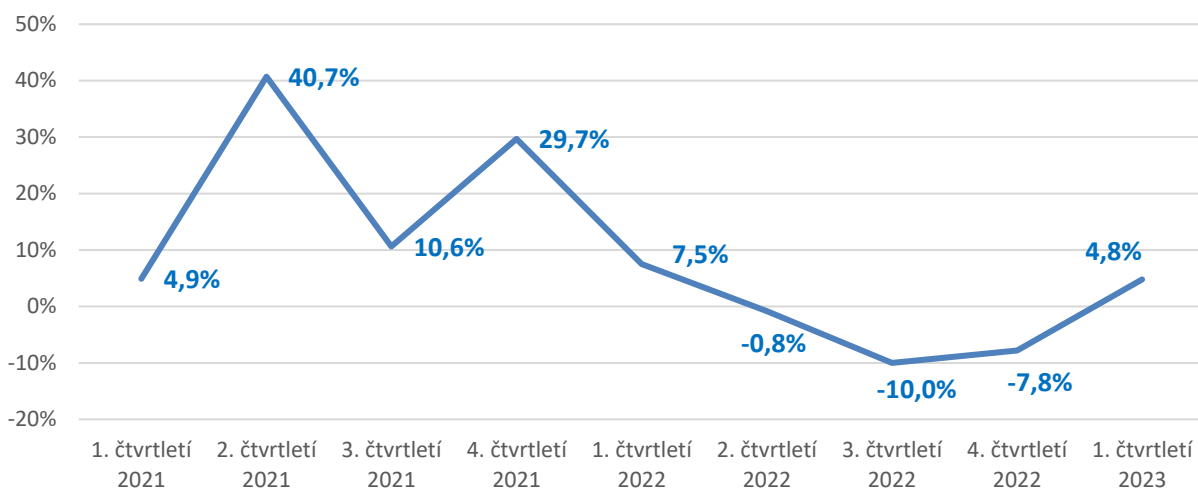
Opatrný pozitivní obrat firem ve výhledu na následující měsíce indikuje příznivější predikce zakázek v horizontu 3-6 měsíců. Výhled zakázek se oproti minulým dvěma šetřením přehoupnul do mírně kladného salda. Je však třeba určité opatrnosti, výsledky jsou blízké stagnaci a existují navíc značné rozdíly mezi jednotlivými firmami. Ostatně i z nedávného průzkumu SP ČR je letošní očekávání firem ohledně zvýšení či snížení ziskovosti poměrně vyvážené.

Také dle našich predikcí očekáváme, že se hospodářství bude letos pohybovat na hraně stagnace a nepatrného růstu, kde potenciál pro udržení růstu firmy mají. Česká ekonomika se ale potýká s řadou problémů a je extrémně citlivá na jakékoliv negativní zprávy – od vyhocení konfliktu na Ukrajině až po případné výkyvy v cenách energie – jež mohou dostat ekonomické výsledky a poptávku obecně do záporných čísel.

Vývoj zakázek – očekávání pro následující půlrok	4Q 2021	1Q 2022	2Q 2022	3Q 2022	4Q 2022	1Q 2023
zvýšení	45,3	31,3	30,6	24,0	27,6	26,1
snížení	15,6	23,8	31,4	33,9	35,4	21,3
beze změny	39,1	44,9	38,0	42,1	37,1	52,6

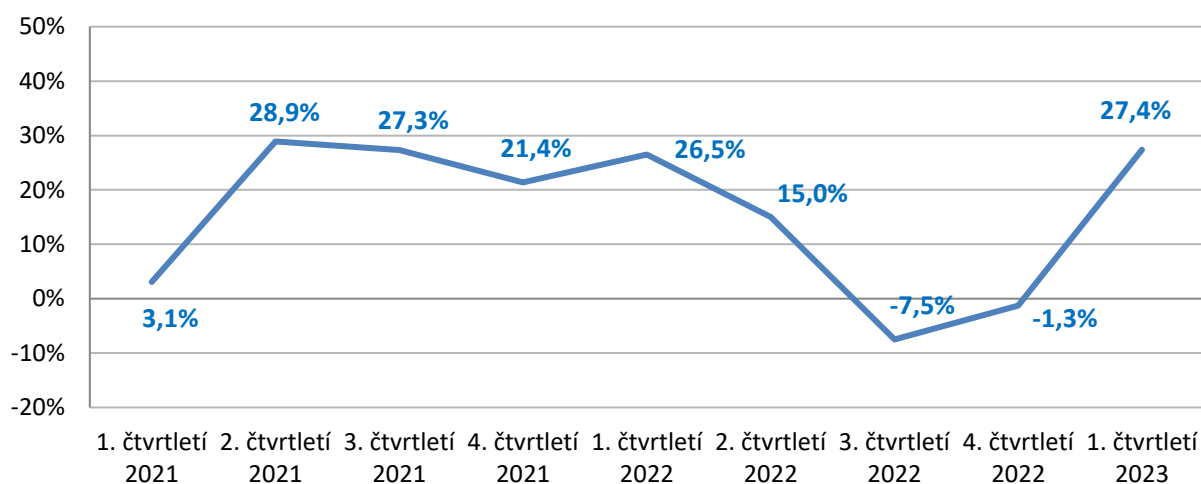
V průběhu posledního roku se očekávání v oblasti zakázek postupně rychle zhoršovala v souvislosti se zpomalováním ekonomiky. Níže uvedený graf s ukazatelem **váženého salda očekávání zakázek pro půlroční období** naznačuje určitou stabilizaci, predikce dalšího vývoje je ale nejistá.

Vývoj očekávání zakázek pro následujících 6 měsíců - vážené saldo

Investice
v ročním
horizontu

Očekávání investic v prvním čtvrtletí roku 2023 je na první pohled optimistické, vážené saldo očekávání vývoje investiční aktivity je výrazně kladné s převažujícím očekáváním růstu. Tento výhled ale vychází z pesimistického sentimentu a tím i nižší základny pro investiční aktivitu a očekávání na konci loňského roku, který byl ovlivněn nejistotami vlivem setrvalého růstu cen materiálů a surovin, vysokých cen energie, zvyšujících se nákladů na financování úvěrů apod. Dopady těchto překážek se projevovaly (a stále projevují) do podnikání řady firem a omezovaly jejich možnosti investovat. Nyní se situace v mnoha ohledech alespoň zčásti stabilizovala a nálada podniků se zlepšila. Možnému zvýšení investičních aktivit může pomoci také dotační podpora z evropských fondů, která se letos výrazněji projeví.

Vývoj očekávání investiční aktivity (12 měs.) - vážené saldo

2. STABILITA EKONOMIKY A CENA VSTUPŮ PRO FIRMY

Očekávání
růstu cen

Navzdory postupnému snižování inflačních tlaků v ekonomice mají oslovení respondenti **stále poměrně vysoká inflační očekávání**. Hodnoty jsou na maximech z hlediska dlouhodobých řad jak pro roční, tak pro 3letý výhled a jsou výrazně nad inflačním pásmem. Podnikatelé v horizontu **1 roku** čekají nárůst spotřebitelských cen o **8,66 %** a v horizontu **3 let** očekávají stále relativně vysoký meziroční růst o **6,22 %**. Výhled firem odráží předešlé inflační tlaky a související obavy. Byť i dle makroekonomické predikce Svazu lze očekávat v ročním horizontu nižší hodnoty, než jsou tato očekávání, nicméně poměrně vysoká inflační očekávání jsou varovným signálem. Makroekonomická predikce SP ČR ([zde](#)), ale i jiné analýzy odhadují letošní průměrný růst inflace okolo 10 % s postupným poklesem míry inflace v průběhu roku a v příštím roce je očekáván výrazný útlum a pokles na průměrnou hodnotu okolo 4 %. Cenové ukotvení ekonomických subjektů za poslední dva roky však může do budoucna vytvářet další inflační tlaky, spojené např. i s růstem mezd. S tím souvisí také aktuální vnímání respondentů v otázce nárůstu cen výrobních vstupů a výstupů.

Ceny energie

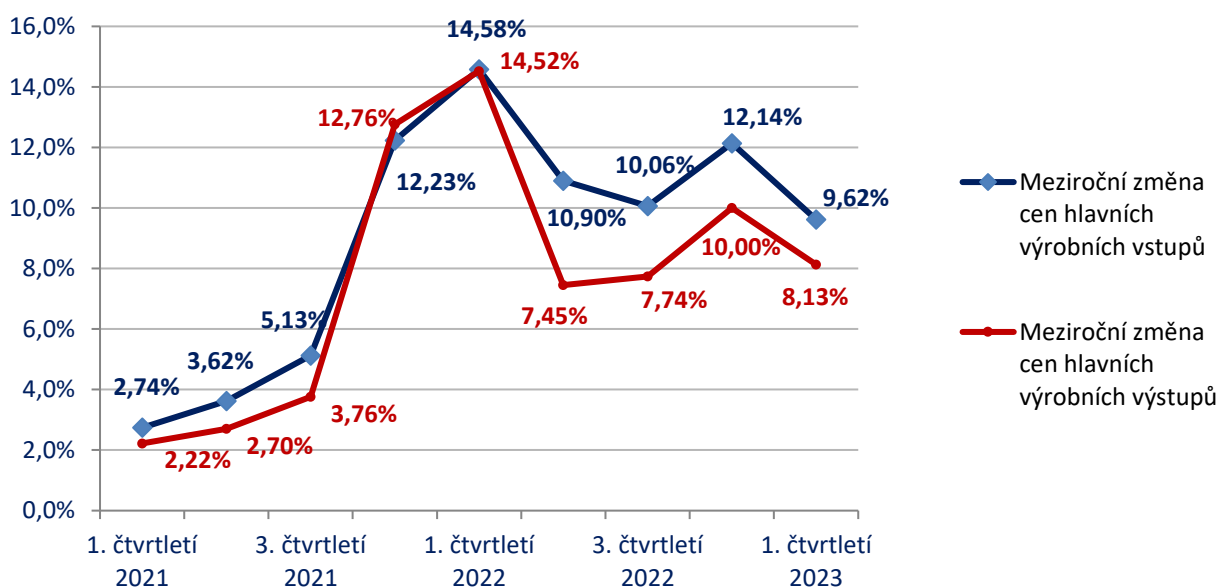
Tempo inflace bylo taženo významně růstem cen energie a navazujících produktů. Ačkoliv nyní dochází k určitému uklidnění situace a dokonce k poklesu cen elektřiny a plynu na velkoobchodních trzích, řada firem musela po novém roce akceptovat nové tarify a nyní se vypořádává se skokově vyššími cenami energie oproti loňsku.

Cena vstupů a
výstupů

Firmy nadále očekávají výrazný růst cen výrobních vstupů a výstupů. V ročním horizontu respondenti očekávají růst cen vstupů ve výši 9,62 % a výstupů ve výši 8,13 %, jak vyplývá z níže uvedeného grafu.

Ačkoliv se výhled dalšího zvyšování cen vstupů a výstupů oproti předešlým predikcím mírně snižuje, jedná se o stále výrazné hodnoty vnímání možného růstu cen, tedy vysoká inflační očekávání. Řada podniků i spotřebitelů se obává pokračujícího růstu cen a tento výhled dokládá přetrvávající nejistotu. I zde platí komentář uvedený výše k části spotřebitelských cen.

Očekávání vývoje ceny vstupů a výstupů

Napětí na trhu
práce,
nedostatek
pracovníků

Situace na trhu práce se zatím významněji nemění, a to ani vlivem ochlazující ekonomiky. Již řadu let před covidovou krizí se čím dál jasněji projevoval nedostatek pracovníků. Tento problém v ČR nadále přetrvává, avšak poslední 2 šetření poukázalo na mírné snížení napětí na trhu.

Firmy jsou v očekávání zaměstnanosti opatrnější. Na další čtvrtletí letošního roku očekávají pokles zaměstnanosti o 0,5 % a na celý letošní rok pak pokles o 0,18 %. Hodnoty nejsou příliš významné, nicméně pokles v konkrétním roce firmy naposledy predikovaly během covidové krize. S vyšší nejistotou podniků koresponduje také Index nákupních manažerů z letošního března, dle něhož některé firmy redukovaly počet svých pracovníků.

Výše uvedené by ale nemělo znamenat zásadnější výkyv oproti dosavadnímu stavu. V ČR stále velmi nízká nezaměstnanost, dle Úřadu práce od začátku roku počty uchazečů o práci stagnují a míra nezaměstnanosti je stále nejnižší v EU. Trvalý nedostatek zaměstnanců může mít mimo jiné významný vliv (nad rámec vysokých inflačních tlaků) vliv při vyjednávání o nastavení mezd. Očekávaný nárůst mezd v letošním roce je ze strany firem okolo 5,8 %, dle predikce SP ČR může být růst ještě vyšší.

3. VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ FIRMY

Vývoj faktorů s vlivem na růst firmy

V šetření zjišťujeme podíl respondentů, kteří očekávají zhoršení či zlepšení hlavních faktorů v oblastech klíčových pro **růst firmy**.

V posledních několika šetřeních jsme svědky **negativního vnímání u cen energie a cen materiálů či surovin**. Oba tyto faktory jsou opakovaně vnímány jako největší bariéra a problém podniků a za vysloveně naléhavé až alarmující i v kontextu ostatních faktorů v celé historii šetření. Pozitivní zprávou pro firmy však může být částečná stabilizace velkoobchodních cen elektřiny i plynu nebo předešlý pokles cen některých průmyslových kovů, komodit apod. Pro řadu firem tyto náklady ale zůstávají vysoké a spolu s globální konkurencí či slabší poptávkou jsou tak vnímány negativně i přes pokles ceny na velkoobchodním trhu. Dlouhodobě nepříznivé jsou vnímány také vysoké náklady na práci a nedostatek kvalifikované pracovní síly, ačkoliv poslední vyjmenovaný faktor není v posledních šetřeních vnímán tak palčivě.

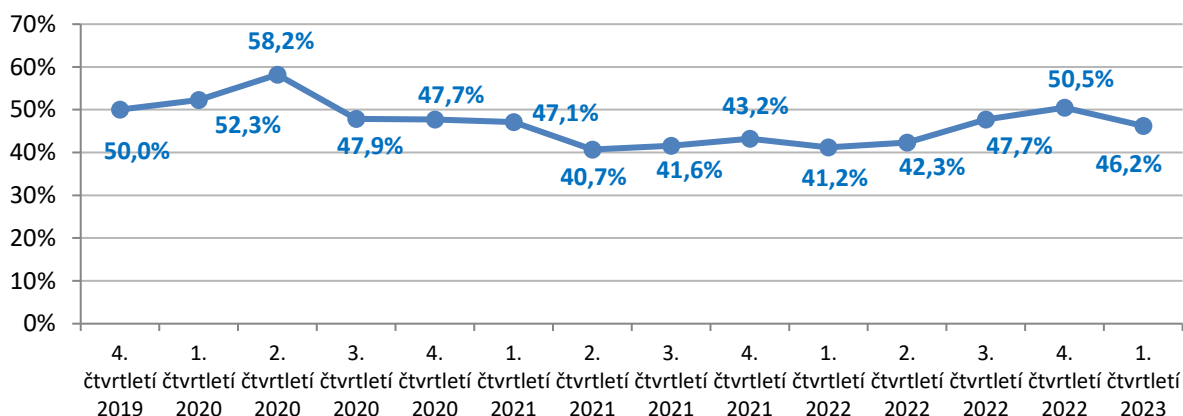
V kontextu hlavních limitů pro investiční rozhodování se situace výrazně neliší od předchozích šetření. Firmy dlouhodobě považují za nejvíce zatěžující nízkou návratnost investic nebo nejistotu budoucí poptávky. Od roku 2021 se také umocnil význam vysokých úrokových sazeb – tento ukazatel byl ještě nedávno považován za důležitý pro max. 3 % respondentů, ale nyní se jedná o třetí nejvýznamnější faktor týkající se téměř 11 % dotazovaných. Zhoršení ukazatele je důsledkem zvyšování úrokových sazeb ČNB a tedy i nákladů na financování.

Podniky dlouhodobě **nejsou spokojeny s kvalitou podnikatelského prostředí**, tato oblast má výrazný prostor ke zlepšení. Za nejzávažnější problémy označují firmy zejména **byrokracii, úroveň legislativy nebo vymahatelnost práva**, kde se neutěšená situace nemění. Za naléhavý problém je dále považováno pracovní zákonodárství, dopravní infrastruktura, ale také udržitelnost veřejných financí.

Náklady na zajištění exportu

Firmy jsou stále negativně ovlivňovány tím, že **ČR nemá společnou měnu euro**. Podniky v ČR mají **náklady se zajištěním** proti kurzovým výkyvům, a dobrovolně používají euro, protože v silně „eurizovaných“ zemích našich hlavních ekonomických partnerů mají významnou část dodavatelů i odběratelů.

Zajištění vývozu v daném čtvrtletí

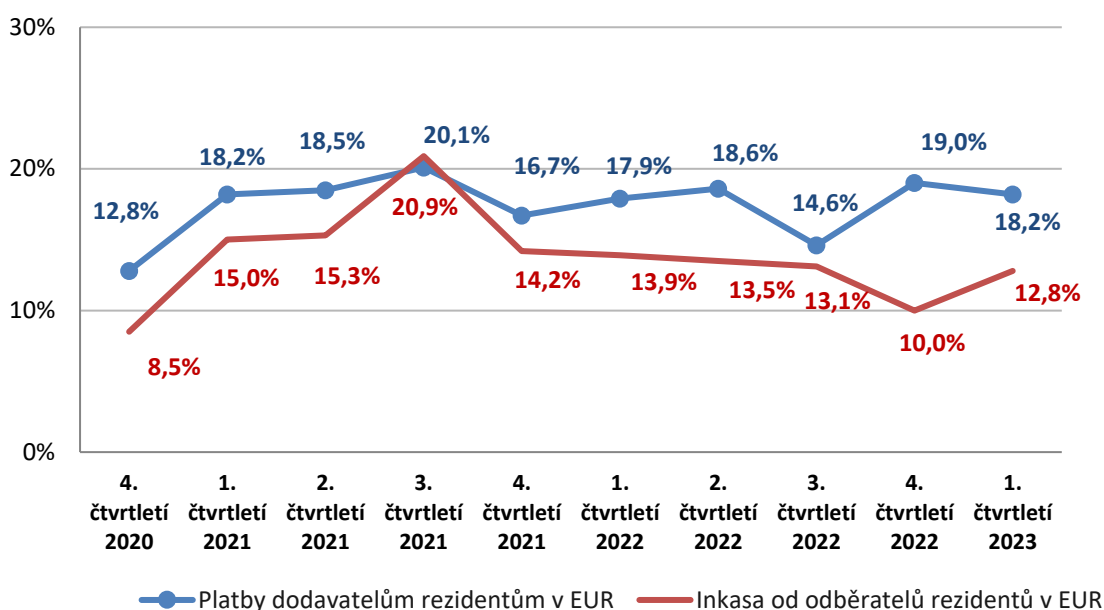

Z grafu výše plyne, že **podíl finančního zajištění exportu** je stále dlouhodobě v intervalu **40–50 %**, to znamená, že necelá **polovina českého exportu se musí zajišťovat**, což při absenci eura a významné orientaci české ekonomiky na eurozónu zbytečně zvyšuje podnikatelům náklady.

Používání eura

Další přirozenou formou zajištění proti kurzovým výkyvům je **používání eura podniky v ČR i v rámci tuzemských plateb**. Dlouhodobě z výsledků šetření pozorujeme, že dobrovolné používání eura se pohybuje cca v intervalu 10–20 % transakcí mezi rezidenty.

Využití eura v tuzemských platbách

Poznámka: Data pro všechny grafy a tabulky pocházejí z tohoto šetření.

PŘIDEJTE SE K ŠETŘENÍ

Ojedinelá spolupráce

Od roku 2011 provádí Svaz průmyslu a dopravy ČR (SP ČR) ve spolupráci s Českou národní bankou pravidelná čtvrtletní šetření. Respondenty jsou podniky z nefinančního sektoru, jejichž struktura je vybrána tak, aby odrážela strukturu české ekonomiky.

Chcete se zapojit?

Svůj zájem sdělte prosím pracovníkům ČNB zodpovědným za statistické šetření na e-mail Setreni@cnb.cz, tel.: 224 414 398, kde Vám poskytnou podrobnější informace k obsahu šetření a ke způsobu vyplňování statistického dotazníku.

Šetření nabízí obrázek o aktuálním stavu a očekávaném vývoji podnikatelského prostředí jak z pohledu vnitřních, tak i vnějších podmínek.

Využití

Šetření Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky využívá jako základ pro prosazování zájmů zaměstnavatelů a podnikatelů. Přidanou hodnotu vytváří pohled samotných podniků, na jehož základě může být argumentace věcnější a silnější.

Výsledky pomáhají: *Poskytnout signály o budoucím vývoji a situaci v podnikové sféře ekonomiky; Varovat před možnými problémy, poukazovat na slabá místa a rizika; Při tvorbě makroekonomické prognózy ČNB pro účely měnové politiky.*